# ئەوەی دەمانەوێت داخستنی بەردەوامی پەلەماڕۆ نیە هەموو شوێنێک ... زاهیر باهیر

ترسی من قایرەسی کەرنا نییە ، چونکە ئەم قەناغەش وەکو هەموو قەناغە ناڕەحەتکانی دیکە تێدەپەڕێت و ژیان ئاسایی دەبێتەوە. ترسی من دەستنانە بیناقامانە لە لایەن حکومەت و دەوڵەتەوە، دواچوونی ئازدیی تاکایەتی و پێوەوندییە کۆمەڵایەتییەکانمانە ، کەتاییهێنانی خۆپیشاندان و ناڕەزایەکانمانە، درێژکردنەوەی کاتی سەر کار و خراپکردنی زیاتری بارودۆخەکانی سەر کارمانە، لێدانی لانی کەم دوو ساڵی تری بزوتنەوەکەمانە، و زۆری تر لەمانە.
لە بریتانیا تەنها یەک هەنگاومان ماوە بۆ قەدەغەکردنی تەواوی هاتووچۆ. دوێنێ شەو، 23/03 پەلەماڕتار بۆ بەریزکانمان بە ڕاست و چەپ و میانڕەو و کۆنەپارێز و لیبراڵەوە ... بۆیاری تێپەڕاندنی یاسای ڤایرەسی کۆرنایان بە ئەنجوومەنی کۆمەن، دا ، کە یاسایەکی وەکو ئینگلیز دەڵێت دراکۆنیان، بەمەش دوا بزماریان لە کفنی ئازادیی تاک و کۆمەڵ دا. هەموو پاوەرێک درا بە پۆلیس و گەر پێویستیش بکات [ کە بۆچی من بە زووترین کات ئۆپۆش دەکەن] دێیها هەزار سەرباز بکەشنە ناو شارکانەوە بۆ تایبەت لەندەن. لە ئەمەوە ئیتر تە تەنها لە ڕۆژکدا یەکجار دەتوانیت بچیتە دەرەوە ئۆپیش بۆ وەرزش یاخود بۆ بازاڕییکردن، تەنها بەت هەیە لەگەڵ یەکەک، کە لە ماڵکەدا بیەکەوە دەژین، ئۆپیش بۆ مەرجی ماوەیەک [ مەسافیەک] لە نێونتانا هەبەت . گەر وانکەیت بۆ ئاسانی پۆلیس دەتگرێت و سزاشت بۆ دەبڕێتەوە. هەمو دوکان و بازاڕەک جگە لە سوپەر مارکەت و دەرمانخانە کردنەوەیان قەدەخەیە و کردنەوەی هەر دوکانکی دیکەی هەژاران، دەسگەڕکانی سەر عەرەبانکان، هەر هەمووی قەدەخەیە و دووبارە پۆلیس دەتوانێت پێت دابخات و سزاشت بدات.
ئەم بڕیارەش بۆ 2 ساڵ و هەموو 6 مانگ جارەک حکومەت پێیدا دەچێتەوە. دوو ساڵیش عەیامکە، تەمەنکی درێژ لە تەمەنی چاوەڕوانی هەژاران و ئەوانەی کە پەن لە دەسکەوات و دەوڵەت و زەرداریی و نادادپەروەری و نایەکسانیی.
ئامۆژگاری دەوڵەتیش بۆ تەنها " لە ماڵەوە بمێنەرەوە" ئەم لە کاتکدا کە سەرکۆزیران ئۆوەی پشتاستکردەوە " ... هیچ دزگەیکی تەندروستی لە جیهانا نییە کە پیایدا بگات، لەڕ قەرەوەڵەی تەواو

بۆ ئەوانەی کە لەحاڵەتی زەر خراپدان نییە، ماشێنی پاککردنەوە و ژیانەوەی سیەکان کافی نییە، ژمارەی دکتۆر و نەرس و … تد کەمن و بۆ گۆڕەی پێویست، نییە ”
سەرکۆزیران ڕاستدەکات، ئەمڕۆ لە هەموو خەستەخانەکانی بریتانیا بۆ 61 ملیۆن کەس تەنها 8175 لەو ماشینە هەیە، کە لە کاتکدا 30 هەزار پێویستە. لە ئێستادا تەنها 5000 داواکراوە و ئەویش لە 2 هەفتەی دیکەدا گوایە ئامادە دەبێت.
ئەوەی کە دونیی شەو دیمانەی کەناڵی 4 ی تی ڤی لەندەنی لە هەواڵەکانی کاهژەری 7 دا، بینیت کە لەگەڵ وەزیری تەندروستی و دکتۆر و نەرس کرا و دواتر ڕاپرتی خەستانەیکیش خوێنرایەوە لەسەر ئەوەی کە لەڕە هیچ ئامادەکارییەك نەکراوە. تەنانەت بەڵك لە دکتۆر و نەرسەکان لەسەر حسابی خەیان پیداویستی خۆپاراستنیان کەیە. ئەو کاتە بێت دەردەکەوێت کە حکومەت و چەندەك مشورخۆری هاووڵاتیەکانێتی. ئەمانە لە لایەکەوە منی گریان و لەلایەکیشەوە ڤی ئێستور کردم.
لەگەڵ هەموو ئەمانەدا پەڵەماڵتارەکی گەواد [ بە مانا کوردیەکەی نا] نایەتە جواب لەیی و بێت ئاخر قوربان بڵچی؟!! ئەوە ئەون کە 10 ساڵی ڕابەقە لەسەر حوکمن واتان لەکردوە؟ پەنجە بکات بە چاویدا بێت مردنی هەر کەسەك لەم خەڵکە، جەنابت و حیزبەکەت و هاوەڵ دەوڵەمەند و سامانداڕکانت ئایا بڕپرس نین لێ؟ لە لایەکی تریشەوە خەڵکی ئەم وڵاتە جوڵیەك ناکەن و لەبەردەمی ڕەحمەتی دەوڵەت و حکومەتدا دانیشتون ئەوەندەی جگەڕە و بیرە و جنس و فوتبۆلیان هەبێت، ئیدی نان هەیە یا نییە، جار بەجارەنەم ، ئازادیی قەدەخە دەکرێت یا ناکرێت ؟ جا چیە؟ پەیوەندی بە منەوە چیە؟ خە من سیاسەت ناکەم و داخە بە سیاسەتیش نابم؟
خەڵکی کەمتر تەدەفکرن کە ئەمە سەرنجامەکی زەر خراپ و ساڵانکی ڕەش دەهێنێت. پاش ساڵکی دیکە سەرمایەداریی هەدەستێتەوە و ئەوەی کە نەیتوانیوە لەم ماوەیەدا بیکات ، دەیکات. لە کۆشە دارایەکەی 2008 دا سەرمایەداری و دەوڵەتکانی زەر بە چاکی و باشی بە قازانجی خەیان قەستیانەوە . من لەڕەدا هەر یەك دوو نموونەیەك دەنمەوە. یەکەم: ناساندنی پلانی ” زیەە کەنتراك’ واتە کارکردن بە عەقدە هەر وەکو مەیانی کارکردنکەی سلەمانی 60 و سەرەتای 70 کان کە بەنا و مقاویل دەهاتن کرێکاریان لەوەوە دەبرد. بەڵام لە ئێستادا مەیانکە گەڕاوە بە تەکستی تەلەفونی و پێتدەڵێت “وەرە بە کار، یاخود ئەمە مەیە ، یا چی تر پێویستمان پێت نەماوە”. دووەم: بە پاساوی دەسستگرتنەوە و بوونمان لە قەیراند، هەندەك لە بیمەکان بەان و ئەوەشی کە ماوەتەوە بەدەستهەنانیان زەر گرانە و کەمتریشە

لە جاران. لە ناساندنی ئەشدا تا ئێستا چەندەها کەس خەی کوشتووە لەبەر ئەوەی لیژنەی پزیشکی بەیاری داوە ئەم کەسانە شایانی پێدانی ئەو بیمەیە نین ، ئیدی بیمەکە نەخشی یا پێککەوتەیی یاخود بە کاریی، هەر کامیا بێت.
سێیەم: سەکردنی موچەی هەموو کرێکاران و کارگەران و فەرمانبەرانی کەرتی دەوڵەتیی بە دکتەر و نەرسەکانیشەوە کە ئێستا لە لایەن حکومەتەوە بە " پاڵەوان" دەناسرێن و سوپاسیان دەکەن. بە نیسبەت کەری تایبەتیشەوە پارەیەکی کەم بە درێژکردنەوەی وەختی سەر کار و هەلومەرجی خراپی سەرکار .
ئەوەی سەرەوە تەنها 3 خاڵن لە دیەها خاڵی هەشی دەوڵەت و سەرمایەداران بە سەرمان. بەیە لەم قەیرانەی ئێستاشدا من بەش بەحاڵی خەم چاوەڵوانی خرپترکردنی بارودخی ژیانمان دەکەم لەبری باشتری لە هەموو ڕوویەکەوە.
بە گەڕەی ئەزموون و خەشم و خوێندنەوە و تەفکرینی زەرم، گەیشتومەتە ئەو بڕەنجامەی گەشکردنی سەرمایەداری و پێشکەوتنی تەکنەلەجیا و زیادبوونی ژمارەی کرێکاران نەك هەر بزوتنەوەکە ناباتە پێشەوە بەکو دوایشی دەخات ، ئەمە لە ئێستادا ئاوایە. هەر ئەمەش کە دەبینیت ڕاپەڕین و ناڕەزایی و هەوەی شەش لە وڵاتانی دواکەوتوی پیشەسازیدا زەر ترن تاکو ئەم وڵاتانە. گەر یەکەك پێم بڵێ ئەوە نییە لە فەرەنسا هەیە کە وڵاتێکی پیشەسازیی پێشکەوتووە؟ لە وڵامدا دەڵێم کە نەریت و خو و مەژوی شەشگەرانییە کە بەرگریی و بەگژاچوونەوە دروستدەکات، نەك بەپیشەسازیکردنی وڵات و پێشەوچوونی تەکنەلەجیا. خەشبەختانە ئەوە لە یۆنان و فەرەنسادا هەبوو ، بەڕام حکومەتی چەپی Alexis Tsipras ئەوەی لە یۆنانا نەهێشاو ، جەنگی کەرەناش ڕەنگە کۆتایی بەوەی فەرەنساش بهێنێت. هیوادارم ئاوا نەبێت.

زاهیر باهیر
24/03/2020

# ئەولەویاتەکانی سیگموند فرۆید ... وەرگێڕانی لە ئینگلیزییەوە: صباحی مەلاوەها

سیگموند فرۆید یەکێك لەبەرجەستەترین بیریارانی سەدەی بیستەم بوو، ئەو میتۆدێکی نوێی بۆ تێگەیشتن لە کەسایەتی مرۆڤ هێنایە ئارا، و یارمەتی مرۆڤی دا هەنگاوێکی تر لە تێگەی کەماڵ بهاوێژێت. شیکردنەوەی کەسایەتی و تێفتاری مرۆڤ لەسەر بنەمای دڕوونشیکاری فرۆید هەنگاوێکی نوێ بوو بۆ تێگەیشتن لە مرۆڤ و مرۆڤناسی لەفەرهەنگی خۆرئاوادا گەیی. ئەمەی لە خوارەوە دەیخوێنیتەوە بابەتێکی ناوازەیە لەبارەی ناسینی کەسایەتی مرۆڤ کە بەناوی سیگموند فرۆیدەوە بەاوکراوەتەوە، هەرچەندە، من گومانم هەیە کە ئەم بابەتە نوسراوی خودی فرۆید بێ، بەڵام بەباشم زانی بەهەی جوانی بابەتەکەوە بۆ خوێنەرانی ئاشنا بکەم، هەنوکە بابزانین کەی تر وەك من یەکەم کار- ئەولەویات- شەڕی ئاوی چێشتخانەکە دەگرێتەوە! وەرگێڕ.

گریمانە بکە تۆ لە ماڵەوە دانیشتویت و پێنج هەوداو لە یەك کاتدا دەنە پەش، بەڵام تۆ چۆن ئەم پێنج کارە ئەنجام دەدەیت، واتە ئەولەویاتەکانی تۆ بۆ ئەنجام دانی ئەم کارانە چیین و کامیان پێش کامیان دەخەیت؟

1 – زەنگی تەلەفۆن لەدەدات!

2 – منداڵەکەت دەگری!

3 – کەسێك لە دەرگا دەدات یان لە پێش دەرگا بانگت دەکات!

4 – جلەکانت لەدەرەوە بۆ تەناف هەڵواسیوە تا وشك ببنەوە و باران دەبارێ!

5 – شەڕی ئاوی چێشتخانەکەت کردۆتەوە و ئاوەکە بۆ فیێ دەڕوات!

هەنوکە ئەم پێنج کارە < لە 1 تا 5 > یەك لە دوای یەك ئەنجام بدە و، بزانە بۆیارەکانت چۆن دراون، بەڵام لەگەڵ خۆتدا ڕاستگۆبە و دیاری کردنی وەڵامەکان سەرنج ڕاکێشن.

هەنوکە وەڵامی تۆستەکە ببینە و بزانە ئەولەویاتەکانی تۆ چۆنن: هەریەکەك لەم پێنج کارەی کە لە سەرەوە ئاماژەمان پێدا، شتێك لە ژیانتدا نیشان دەدات، لەبەرئەوە هەر یەکەك لەم کارانەی سەرەوە ئەم مانایانەی هەیە:

1 – زەنگی تەلەفۆن نیشاندەری کارە

2 – منداڵ نیشاندەری خەزانە
3 – دڵرگا نیشاندەری هاوڕێیە
4 – جڵەکان نیشاندەری پارەیە
5 – زیادبوونی ئاوی چێشتخانەکە نیشاندەری ئارەزووی( Love Life)
سێکسی یە
هەڵبژاردنی یەك لە دوای یەکی ئەم پێنج کارە ئەوڵەویاتەکانی تۆ لە
ژیانت دا نیشان دەدات!.
*** ***
1 – بۆ ئاشنابوون بە فرەید و دەروونشیکاری پێشنیاری چاپی یەکەمی
ئەم پەرتووکەی فرەید دەکەین کە لەلایەن ئەمەوە کراوەتە کوردی :
پێنج وانە لە دەروونشیکاریدا
سیگمەند فرەید
وەرگێڕانی لە فارسییەوە: صباحی مەلاعەوڵا
خانەی چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاوەر،چاپی یەکەمی ساڵی 2007 ، هەولێر.

- بۆ خوێندنەوەی پەرتووکی(پێنج وانە لە دەروونشیکاری سیگمەند فرەید) لە کتێبخانەی سایتی (دەنگەکان) کلیکی ئەم لینکە بکە:
https://dengekan.info/archives/12129

سەرچاوەی وەرگێڕانی ئەم بابەتە:
http://www.lifeistest.com/product/sigmund-freuds-priorities-qu
/estions

---

# نیشتمان لە دڕاوەی ئەنگەزەی ناسیۆنالیستی … نووسینی: ستیڤان شەمزینی

**هەرچەندە هەوڵ دەدەم، ناتوانم وەکوو**
**چەن خەم دەمەوێ، ئاوا، باسی وڵاتەکەم بکەم**
**ڕەسەن هەمزاتەڤ**

فیلەسووفی هاوچەرخی ئەمانی "پیتەر سلەتەردایک" لە ئینتەرڤیەیەکی گەڤاری "فۆکەس"دا لە بارەی بوونی ئاینەکانەوە کە ئەو نکۆی لە بوونیان دەکات، رستەیەکی سەرەتانی دەدرکێنێت بەوەی دەڵێت "چەمکی ئاین هەڵەیە و زیانبەخشە، هەروەها بۆشک لەکولتووری ئیمپریالیستی ڕۆژئاوایشی تێدایە". سلەتەردایک نموونەی هیندیەکان دەخاتە بەرچاو، پێش ئەوەی لایەن ئایننناسە ئەوروپییەکانەوە بایان روون بکرێتەوە، دەرکیان بە هیندەسیبوونی خۆیان نەکردووە، بەهەمان شێوە چینییەکان تاکو بە ئەمڕۆش دەگات هەستەکی وایان نییە. بە هەمان فۆرم، ئەوەی بە من گرنگە، پێش مودەرنێتە و هاتنە ئارای دەوڵەت نەتەوە "ناسیونالیزم" شوناسی نەتەوەیی نەناسرابوو، ئەوە ناسیونالیزم بوو خەڵکی پێناسین کرد بەسەر نەتەوەی جیاجیادا، بەر لە ناسیونالیزم ئەو شوناسە لە جگەیەکی نادیاردا بوو، لەگەڵ ئەوەشدا ناتوانین هاشا لە دابەشبوونی مرۆڤ بکەین بەسەر ناسنامە جوداکاندا، هەر لە ناسنامەی نیشتمانی و ڕەگەزیی و ئاینییەوە بیگرە تا کەی شوناسکانی تر. ئەگەر لە پێشوودا ناسنامەی نیشتمانی تا ئەندازەیەکی زەر جگیر بووبێت، لە دنیای گلۆبالدا ئەم جگیرییە لەبەردەم هەڕەشەدایە، تە چەن دەتوانیت ناسنامەی کەسێک دیاری بکەیت دوو ڕەگی هەبێت "واتە باوک و دایکی سەر بە دوو نیشتمانی جودابن"؟. زەرجاریش بیر لە منداڵکانی خۆم دەکەمەوە، خاوەنی دوو نیشتمانن، وەک ئەوەی "ئەمین مەعلوف" لە کتێبی "ناسنامە بکوژەکان"دا دەیخاتە ڕوو: "لە کەنارەکەی تری ڕووباری ڕاین بیر لە حاڵی تورکێک دەکەمەوە، سی ساڵ بەر لە ئێستا لە نزیک فرانکفۆرت لە دایکبووە و هەمیشە لە ئەمانیا ژیاوە، لە باب و باپیرانیشی باشتر بە زمانەکەی قسە دەکات و دەنووسێت، کەچی لە چاوی ئەو کەمگەی پەنای داوە ئەمانی نییە، وەک چەن لە دیدی کەمگەکای خێیشیەوە تورکێکی ڕاستەقینە نییە"؟!. ئەمە کێشەیەکە فیکری منیشی بەخێیەوە سەرقاڵ کردووە.

دەزینەوەی نیشتمان لە منفا

ئەگەر لە ئەزموونی خۆمەوە دەست پێبکەم، هاوینی ساڵی 2000م وەک ئێستا لە یادە، لەناو ئەو کامیانەی پێی دەگەیشتین بە خاکی تورکیادا بە ئامانجی گەیشتن بە وڵاتی گریک، زەر ئارەزووم دەکرد کاستەکی "مەزهەری خالیقی"م لەگەڵ خۆم هەڵگرتبا، تەنیا بە خاتری ئەو گرانییە ناودارەی "ئەگەمەوە من بە وڵاتەکم". چەند کەپلەیەکم لەو گرانییە لەبەربوو هەتا چووینە سەر دەریا هەر لەبەر خۆمەوە دەموتەوە. بە کۆمەنیستەکی رادیکاڵ و کۆسمۆپۆلیستی وەک من، ئەمە یەکەمین لەحزەی هەستکردنم بە پێیوەندیی قووم بە شوناسەوە، لەوە شوناسەکی ترم دەزیەوە، جگەیەک ناوی نیشتمانە.

لەوەدا رەگەم دوورتر هەدا، لەو فاکتە دنیابوومەوە، ئەو مرۆڤ کوردەی هەمیشە لە نیشتمانەکەی را دەکات، لە هەمان ئەو ساتانەی هەنگاو بە هەنگاو لە وەتەکەی دوور دەکەوتەوە، نایەوێت پێوەندیی خەی بە نیشتمانەکیەوە ببچڕنێت، لەوە زیاتریش داغەی گەانەوە، بە ئەو نیشتمانەی بە نەفرەتی کردووە زەرتر لە هەر شتێکی تر مشکی داگیر دەکات.
ئاخر مرۆقی ئەمە چەندەک بیەوێت لە شوناسی خەی، لە نیشتمانی خەی هەبێت، دواجار ئەوە نیشتمانە دەستبەرداری ئەو نابێت، بەردەوام خەون و تراديسیەن و زمان وەک رایەکی بەهەز دەمێننەوە لەنەوان کچبەر و نیشتمانەدا، گوریسەکی کولتووریی هەمیشە لە ئارادایە مرۆقی پەناهەندە بە وەتەکیەوە دەبەستێتەوە، تەنانەت کچبەر بشک لە کشەکانی نیشتمان لەگەڵ خێدا دەهێنێتە وەاتی خانخوە. وەک چەن یەکەمین پرسیاریش لە تاراوگەکیەدا روو بەووی دەبێتە، پرسیاری شوناس و نیشتمانە،! ئەمە دەبێتە یەکەمین پەناسی مرۆقی ئاوارە، ئەو پەی خەش بێت یان نا، بە سایانەکی درێژتر تەنانەت دوای وەرگرتنی رەگەزنامەی وەاتی خانخوە، شوناسە نیشتمانییەکە تاکە شتەکە ئەوی پێ دەناسرێتەوە. هەروەک ئەوەی نووسەری ئەمانی "تەماس مان" دەیووت "تاراوگە دەردە، ژیانی بەگەنیوی ئەمانیاش مەرگەسات، بەڵام هیچم نەدەاندووە، لە هەر کوێیەک بم ئەمانیا لەوێیە، دەنگ و رەنگ و فەرهەنگی ئەمانی لە ناخمدایە". ئەمە دروست قسەی دەی زەرینەی دیاسپۆرای کوردە کە وەک لە رەمانی "جەمشید خانی مامم"دا وەناکراوە، هەمیشە "با"کان دەیبەن و دەیهێنن، هەر جارەی لەسەر زەمینەک و ناشوێنەک دەگیرسێتەوە. کچی کشتی کچەکەی لە هەر جەگەیەک لەنگەر بگرێت، بە ناسنامە کوردییەوە دادەبزێت.
ئەگەر دیقەت لە لەکەینەوە ئەنترۆپەلەژیەکان بدەین، بە رووەنی ئەو پێوەندییە بە تینەی مرۆقمان بە شوێنەوە بە ئاشکرا دەبێت، ئەمەش پێوەندییەکی خەسک و غەریزییە نەک دروستکراو، چون شوەن یان بە مانایەکی تر نیشتمان موکی هەموانە، ئەمەش رەک پێچەوانەی ناسیۆنالیزمە کە ئایدەلەژیایەکی دەستکردە، مرۆڤ ئەگەر "ئەرنست رینان" بخوێنێتەوە تەدەگات ناسیۆنالیزم ئایدەلەژیایەکی چەند درەنگ داهێنراوی دەستی مرۆڤە. وەک وتم و جەختیشی لەسەر دەکەمەوە گرەدرانی هەستی مرۆیی بە شوێنەوە غەریزییە، سەرنج بدەن خەکانی ئەسکیمە لەو نیشتمانە بەفرینە ناتوانن دەستبەرداری ئەو شوێنە سەهێیە ببن، لەهەر کوە بن خەیان بەغەریب دەزانن، بە هەمان شەوە دانیشتوانی هەی ئیستوا ئەو نیشتمانە سووتێنەریان زەر لە کوەستانەکانی ئالب لەلا دەگیرتر!. مرۆڤ کاتەک کتەبی "داغستانی

من"ی هەمزاتەق دەخوێنەتەوە ئەو هەستەی بە دروست دەبێت باسی بەهەشتەکی پانۆپتیکات نەک نیشتمانێک بەقەدپالی چیا و کۆژە سەختەکانەوە. هەر ئەم سیحرییە وا لە مرۆڤی تاراوگەنشین دەکات، هەندێران بە تابووتی خۆن و نوستالیژیاکانی لە قەڵەم بدات، یان بەو بەهەشتە وڕانە تێبگات دوولەتی کردووە، هەمیشە چاوی لەسەر ئەو لەتەی خۆی بێت لە شوێنی یەکەم جێبهێشتووە.

وەک خەم لام ئاسایی، مرۆڤ نیشتمان جێبهێڵێت، ئەو جەهەشتنە پرسەی خۆ تەواوکردنی کەستییە. ئەگەرچی شەشی دووەمی تەکنەلۆژیا دنیای یەک ڕەنگتر و بچووکتر کردەتەوە، چیدیکەش ناکرێت غوربەت هەمان غوربەتەکەی نالی یان پیرەمەرد بێت، بەڵام مرۆڤ کە وەک کۆچبەر رووی کردە نیشتمانێک هیچ نوستالیژیایەکی ئەوی تێدا نییە، ون دەبێت، پرسەی خۆدزینەوەش دەبێتە کردەی زەحمەت، گەڕانەوەی "شەرزاد حەسەن" پەیوەندیی بەم نوستالیژیا و ونبوونەوە هەیە تاوەکو جارێکی تر خۆی لەو نیشتمانەدا بدزێتەوە زەرترین ڕەخنەی لە کولتوورەکەی هەیە، بەڵام دواجار نیشتمانی غرور و یادگارەکانێتی. هەرواش ژنەڕاڵی پایز "حەمەعومەر عوسمان" هەرچەند ناوی تاکە دیوانەکەشی "لەغوربەتا" بێت، کۆچی وەک ئەوەی قەڵەمی قەدەر نوسیبێتی ڕەفاهترین دەوڵەتی باکووری زەوی جێدەهێڵێت و دەگەڕێتەوە بە ئەو نیشتمانەی خۆی تێدا هەواسی و کۆتایی بە ژیانی خۆی هێنا.! ئەوان گەڕانەوە تاکو خۆیان لە نیشتماندا دووبارە بدەزنەوە، لەملاوە ژمارەیەکی کۆچبەری تر هەن، نیشتمان لە منفا دەدەزنەوە، ئەم گروپە نوستالیژیا کەسییەکانیان بە رووداو و یادگارییەکانیان دەگەڕێن بە پێژەیەکی فیکریی و مەعریفی، لە تاراوگە نیشتمانێک دەدەزنەوە، هیچ کات نەیانتوانیوە ئەو جارە لە نیشتمان لەو کاتانەشی لەناو خودی نیشتماندا ژیاون کەشف بکەن. ئەمەش لە ئەزموونی حاجی قادری کۆیەوە دەستپەدەکات تا بە ڕەژی ئەمەمان دەگات. ئەگەر زەدەگەیی نەبێت دەتوانم باشترین فەرمی دەزینەوەی نیشتمان ئەو فەرمەیە کۆچبەر لە دەرەوەی جوگرافیای نیشتمانەکەی دەیدەزێتەوە.

**کۆچ بەرەو هەندەران**
**ناشونال و راسیزم***

لەکەینەوە ئەنتەپالەژیەکان ئەوپیان سەلماندووە مرۆڤ بە سروشتی خۆی کائینێکی کۆچەرە. لەوەتی مرۆڤ هەیە کۆچ لە ئارادایە ئەگەر لە جوگرافیایەکی بەرتەسکیشدا بووبێت. خەسڵەتی مرۆڤ ئەوەیە هەمیشە لە هەموو جێگەیەک بەدوای ژیانێکی شایستەدا دەگەڕێت، کۆچ لە

ئەشکەوتەکانەوە بەرەو دەشت و نشوێیەکان، لە گوندەوە بەرەو شارەکان، لە وەتەکەوە بۆ وەتەکی تر، لە بازنە هەرە بچووکەکێدا لە گەڕەکەکەوە بۆ گەڕەکەکی تر، هەموو یەک واتا بەدەستەوە دەدەن: مرۆڤ شوێنی خۆی بۆ دوای ژیانێکی شکۆمەندانەدا جێهێشتووە. ئەگەر مژووی کورد بەسەر بکەینەوە، دەبینین پێکهاتەی میللیی کورد جارێک لە یەکەتی نەوان خەڵکانە، ئەمانیش هەمیشە وەک جەنگاوەری پارتیزان و هێزی رەوەند خەیان نواندووە، وەک لە گێشتنامەکانەوە بەو مژووە ئاشنا دەبین، هەر لە خاتیراتی گەزنەفۆن و مارکۆ پۆلۆوە بیگرە تاکو سیاحەتنامەی ئولیا چەلەبی و کلاد ریچ، لەو فاکتە دنیا دەبینەوە کورد وەک کۆنفیدراسیۆنێکی تێکچڕاوی نەوان هەزەکان، هەمیشە لە دژێکی ناجێگیر و کێچەویدا بووە، دواتریش ئەم کێچە چوارچێوەی سیاسیی و ئابووری و نەتەوەیی وەرگرتووە.
رەنگە راگواستن بۆشکی دانەبەاو بێت لە کێچی کورد هەر لەناو نیشتمانەکەی خۆیدا، ئەویش هەر لە زەمانی عوسمانییەکانەوە تاوی ستاندووە بەوەی هەزێکی وەک باجەڵان لە "ئامەد"ەوە بۆ خانەقین راگوازراون، کە تاکو ئەم چرکەساتە شاهاوی "تەرحیل" بە مەبەستی گەینی دیموگرافی لە رۆژئاوای کوردستان و شاری کەرکوکی باشوور و بۆشک لە رۆژهەڵاتی کوردستان هەر بەردەوامە.

ئەوەی ئەمە مەبەستمانە رووێکی تری کێچە، ئەویش کێچکردنە بەرەو دەرەوەی نیشتمان. لەم رووەوە دەبێت ئاوە لە دوو جەر کێچ بدەینەوە، یەکەمیان ئارەزوومەندانە و ئەویتریان بەتەپزیی. لەوانەیە لە کارەکتەری "مەولانا خالیدی نەقشبەندی"دا هەردوو جەرە کێچکە چاو بکەین، بەوەی سەفەرە زانستییەکەی تاکو هیندستان کێچکی ئارەزوومەندانە بووە، هەرچی جێ پێلەژکردن و دەرپەڕاندنەتی لە شاری "سلەمانی"ەوە بەرەو شام فەرمە تەپزییەکەی کێچە، بەی هەیە مەولانا یەکەمین پەنابەری سلەمانی بێت لەسەر کێیسی بیرکردنەوە و ئازادیی بیروا، رێی هاتونەهاتی تاراوگەی هەڵبژاردبێت و لە مەنفاکێدا سەری نابێتەوە. وەک ئەمە لە ئەزموونی شێخ عوبێدوڵای شەمزینیشدا بەرجەستە بووە، تاکە جیاوازیی نەوان ئەو دوو شێخەی نەقشبەندییدا تەنە ئەویە یەکەمیان بە دەستی کورد و ئەویتریان بە دەستی بێگانە ناچار بە ژیان و مردن کراون لە مەهجەردا.
لە دنیای تازەدا چەمکەکانی تاراوگە و غوربەت، وەک خەیان نەماونەتەوە، گلوبالیزم هەموومانی پێلکێش کردووە بە سەر یەک خوان، تا هەموو مەکدەناس بخەین، بە زمانی ئیدیالی ئینگلیزیی بدوێین، لەم دنیا نوێیەدا غوربەت و تاراوگە لە لەواری نەماندان رەنگە تەنیا راسیزم بە بیرمان بێنێتەوە هەشتا دنیا یەک رەنگ

نییە، ئەمەش بە خەی مایەی گریانە. وەک وتم سەرمایەداریی تەنیا بەوە ناوەستە جیهان بکاتە یەک بازاڕی هاوبەش، بەڵکو هەڵەشەی سینەوەی ناسنامە و کولتوور و زمانە جیاوازەکان دەکات، هەموویان لە یەک بۆتەی دەخوازی خەیدا کەدەکاتەوە، بە منەک کە لایەنگریی جیاوازیی و هەمەڕەنگی کولتوور و ئایدەنیتییم، ئەوە مایەی قبوڵ نییە، خەریکە هەموو وەک "دیوگینس"ی سیمای دیاری فەلسەفەی سەگییەکان دەدوێین کە لە دوا دواییەکانی دەوڵەت شاری گریکی و سەرەتای هاتنە ئارای ئیمپراتۆرییەتە جیهانداگرەکاندا، وتی "من خەڵکی جیهانم". بەوەی چیتر مرۆڤ لە ئاستەکی لەکاییدا بەند ناکرێت، بەڵکو دەبێتە کائینەکی گەردوونی.
هەرچەند پێشتر ڕەخنە لە کۆمۆنیزم دەگیرا بەوەی سنووردانەکان دەسڕێتەوە و فرەڕەنگی لەناو دەبات، ئێستا سەرمایەداریی خەی ئەم کارە دەکات، ئاخر کۆمۆنیزم جیهان دەکاتە یەکییەک بە تاقیکردنەوەی ئابووری سۆسیالیستی نەک دەست ببات بە سینەوەی شوناسە جیاوازەکان.

هەرچەند "ڕۆبوار سیوێلی" لە کتێبی "دیاردەگەرایی تاراوگە"دا کە بەرهەمی ناوەڕاستی سانی نەوەدەکانە دەنووسێت "تاراوگە چیدی وەک سەردەمەکانی ڕابردوو بارودۆخی تاکە کەسەک نییە دوور لە نیشتمان و زێد و کولتووری خەی دژیا و بە بەهەی چەمکی (شاعیری ئاوارە) و (سیاسیی دوورخراوە) و (دیپلۆماتی هەڵاتوو) دەناسرایەوە، لە ژیانی هاوچەرخدا تاراوگە دیاردەییکە خاوەنی خەسڵەت و تایبەتمەندیی قوڵی خۆیەتی.. دیاردەییکە نەک هەر سنووری جوگرافییەکانی ژیانی پێناببڕێت هەڵدەگەڕێتەوە، بەڵکو گۆڕانکی بنەمایش لە کەسێتییەکییدا دەکات". لەمە زیاتر "چەمکی غوربەت"یش هەمان دەلالەتی پێشووتری خەی نییە، وەک ئەوەی "نالی" لە دەڕە شیعرەکەدا دەڵێ "لەم شارەی دەردی غوربەتە.. لەم سەزی هیجرەتە.. دە ڕەنگە ببێ بە ئاو و بە چاوا بکا عوبور". بەڵکو خودی تاراوگەش نەک هەمان ئەو تاراوگەیەی ناوەڕاستی نەوەدەکانی سەدەی پێشوو نییە، لە بنەوانەوە گۆڕانکی سیحریی بەسەردا هاتووە. سەردەمی کۆچی ئێستا و ژیانکردن لە تاراوگە سەردەمکی تازەیە کە ڕەورەسمی خەی هەیە و نەزعەی ڕاسیستانە هاووەتیانی خانەخوێ هەڵەشەیکن بەسەر سەریەوە، هەر ئەوەی بەم دواییانە "ژیژەک" وتی "ئەوروپا لەبەردەم ڕەشبادایە" بەوەی لەشاوەکی تری پەناببەر بەرەو ئەم کیشوەرە بەڕەوەن، هەموو زەنگەکانی مەترسی لەدراون، چوون هیچ کات هەندەی نهە میدیا و ڕاسیزم بەم بەربەاویە وەنای کۆچبەریان ناشرین و دزێو نەکردووە، ئەمەش ڕەگەکی دەچێتەوە سەر ئەو نەزعەیەی بە ئەرە سەنترالیزم

دەناسرێتەوە.

چیتر راسیزم بە پێنهانی نەماوەتەوە، لەناو زەردەخەنە درێندکاندا دانپێشراوە، بەڵکو لەو فەرمە شاراوەیە دەرچووە کار لەسەر هەراسانکردنی تاکی پێنابەر بکات بگرێ لە ئێستادا لەسەر هەموو ئاستەکان وەسی و بەزاریی ئاشکرا دروست دەکات، تا ئەو ئەندازەیی لەم دوو سێ ساڵەی رابردوودا هەوڵی لەناوبردنی فیزیکیشمان لە چەند شوێن و شارێکی وەاتانی ئەوروپایی بینیی، بە تایبەت ئەو ژمارەگەلە دەستدرێژیی و کوشتوبڕەی لە وەاتەکی وەکو ئەمانیادا بەرامبەر بە بیانییەکان "ئاوسلەندەر" رووی ناداوە. ئالەرەدا خوێنەکانی کەچبەر پووچ دەبنەوە، رەگەزێکی تری لەبەردەمدا نامێنێت جگە لە خۆگرەدانەوە بە نیشتمان. جگە لە پێبووونی هەگبەی خوێنەکان بە گەڵانەوە بە زەد، بە ماڵی یەکەم و دواهەمینی ژمارەیەکی بەشووماری لەوانەی هەست بە دنیایی ناکەن، ئاخر نیشتمان و ماڵ هەرێک واتایان هەیە لە زەربەی زمانەکانی دنیادا، وشەی ماڵ لە رەگەگریکییەکەی خێیدا Komi جیاواز لە مانای دنیایی، بە واتای زادگە و نیشتمانیش بەکارهاتووە.
ئەم شێوەلە نوێیەی راسیزم، رەنگە نەتوانێت ببێتە لەمپەر لەبەردەم لەشاوی کەچبەردا، چوون لە ئەندێشەی کەچبەردا، ئەم هەوە پێینەوێیە بە پارادیس، گەیشتنە بەو ناشوێنەی لە مەشکیدا سکەجی کردووە. ناشوێن "یەتوپیا"ی رەژئاوا وەنایەکی ساختەی داهێنراوی هەموو ئەو مرۆڤانەیە دیانەوێت بگەنە ژیانێکی شایستە. لەم کاتەدا هەمان تەزەکەی "ئیدوارد سەعید"م بیرکەوتەوە لە کتێبی "رەژهەڵاتناسی"دا گەاڵە کردووە، کە ئەو پێیوایە خەرهەڵاتناسی تەرمی بیرکردنەوە و روانینی لەڵەی مرۆڤی رەژئاوایی سەبارەت بە خەرهەڵات، بەوەی سەرزەمینی سوڵتان و کەنیزەک و سێکس و ئیباحیەتە، لەکاتێکدا ئەمە وەنایەکی تەواو ئایرەنییە و بارگاویی بە رەحی ئیمپریالیستی خەرئاواییەکان. ئەمە هەمان وەنای خەرهەڵاتییەکانیشە بە خەرئاوا، لە زیهنی هەر کەچبەرێکدا ئەوروپا پوفێکی گەورە و سەرزەمینی رەفاهیەت و ئازادییە، هەر بۆیە قەدەری خۆیان دەدەنە دەست ریسکەکانی رەگەز و هەموو خوێنە گەنجەکانیان بە کەیانەوە دەهێنن کیشوەری شەداری پیرەکان. دەگەمەوە سەر ئەزموونی خەم لە ساڵی 2000 هەر یەکێک لە ئەمە وەاتەکمان دەستنیشانکردبوو بۆی بچین، بۆئەوەی بچووکترین زانیارییمان هەبێت لەسەر ئەو وەاتە، ئەم کەچە نائاگایی مرۆڤی ئەمە دەردەخات بە هیچ بەرچاو روونییەک زەد بەرەو ناشوێن مەل دەنێت، لەگەڵ بەتاڵبوونەوەی یەتوپیاکە و بیرکەوتن بە گیروگرفتەکانی ژیان لە مانفا و لەمسی راسیزم و بە

ویژدانی بازاڕی کار، هەست بە بوونی نیشتمان دەکات.
لەم نموونەدا لە دنیای بچوککراوەی دەستی گلوبالیزمدا هەست بە لەخۆبەگانە بوون تێیدا سەرهەڵدەدات و نوستالیژیاکانی وەک بورکان دەتەقنەوە. بەختیار عەلی، لە کتێبی "ناشونال"دا دەنووسێت "غەریبی ئەمە هەندێ بیری نیشتمان دەکات، بیر لە نیشتمان ناکاتەوە". بەڵام وایدەبینم هەموو ئەوانەشی بیر لە نیشتمان دەکەنەوە، بە هەستی غوبن و غەریبیدا تێپەڕیوون، لە چرکەساتی یەکەمەوە بیری نیشتمانیان کردووە، دواتر ئەو وابەستەبوونە ڕەحیبە وەرچەرخاوە بە پەژڕێی بیرکردنەوە لە نیشتمان. لەراستیدا ئەگەر مرۆڤی تاراوگەنشین تاسەر لەناو گۆڕاوی هەستکردن بە غەریبیدا بمێنێتەوە و دەسخەکراو سێبەری خۆی بکات، ناتوانێت بە هیچ کوێ بگات جگە لە نەخۆشخانەی دەروونی.

*ناشونال "یوتۆپیا": لە ڕووی زاراوەسازییەوە ریشەی لەهەردوو وشەی لەکدراوی Ou واتە هیچ و Topia واتە شوێن هەڵهێنجراوە. دەکرێت ناشوێن بەو سەرزەمینە خەیاڵکردە میسالییە پێناسە بکەین هەموو شتێک تێیدا پێرفێکتە.
2020-3-11
ستۆکهۆڵم

---

# کوردستان لە سەردەمی کۆرۆنادا … هۆشیارجەمال

لە ئێستادا کە قایرۆسی کۆرۆنا تەنگی بە زەربەی جیهان هەڵچنیوە، سیستەمی تەندروستی زەربەی وەتە پشکۆوتووکانی جیهانی خستۆتە ژێر پرسیارەوە، هیچ چارەسەرێکی خەرایان پێ نییە بە توشبووانی ئەم قایرۆسە و هەژانە سەدان کەس لە وەتە جیاوازەکان گیان لەدەستدەدەن و هەزاران کەسی تریش وەک توشبووی نوێ تەماردەکرێن، کوردستانیش بە بەش نەبووە لەم قایرۆسە کوشندەیە و هەژبەڵژ سەرباری هەواڵەکان، بەڵام ژمارەی توشبوان زیاد دەکات.

لە هەژئاوای کوردستان، تا ئێستا بە فەرمی هیچ حاڵەتێکی قایرۆسی

کەرنا تەمارنەکراوە، هەر لە سەرەتای دروستبوونی مەترسییەوە کە تەماڕکردنی یەک حاڵەتە لە سوریا، قەدەغەی هاتوچۆی ئاگەیاندووە، هەروەها ئاشیگەیاندووە بە دەستنیشانکردنی قایرەسی کەرنا لە لەشی مرۆڤدا، ئامڕازەکیان داهێناوە، کە لە (30) چرکەدا دەستنیشانی قایرەسی کەرنا دەکات لە لەشدا. بەگام بەهەی هەژاری و کەمی پەداویستی پزیشکی و مادی چاوەڕوان دەکرێت بەقەد دوژمنەکی هاوشێوەی دووەتە داگیرکەرەکانی کوردستان قوربانی بخاتەوە، ئەگەر هاوڵاتیان هۆشنەبیری خۆپارێزییان نەبێت و پابەند نەبن بە ڕێنماییەکانەوە.
لە باکوری کوردستانیش لەم سەردەمی کەرنایەدا دووەتی داگیرکەری تورک لەسەر سیاسەتی هەگەزپەرستانەی خۆی بەردەوامە، لە هەژانی هابردووەدا دووبارە دەستی کردەتەوە بە قەکردنی سیاسی و دەستگیرکردنی سەرەک شارەوانی شارە کوردییەکان و بەردەوامە لە هەوڵی سینەوەی گەلی کورد.

لە هەژهەڵاتی کوردستانیش گۆشەسەندنی قایرەسی کەرنا بەردەوامە، کوردانی ئەو بەشەی کوردستان باس لەوە دەکەن کە دووەتی ئێران هیچ لە خەمی خەڵکی ناوچەکەدا نییە و هەژانە مەرگی ئازیزانیان دەبین و کەرتی تەندروستی هووی لە شکستە، چاوەڕوانی قوربانی زۆر ئەکرێت لە ناو ناوچە کوردییەکاندا.

هەرچی سیاسییە حوکومەتەکانی باشوری کوردستانە لە جیاتی هاوکاری کردنی هەژئاوا و هەژهەڵاتی کوردستان و کارکردن بە دەزی کورد لە باکوری کوردستان بە هەر هەگایەک بێت، بەگام پاش چارەکە سەدەیەک لە حوکومەتانی ناتوانێت مووچەی مانگەکی فەرمانبەران دابین بکات و قایرەسی کەرنای کردەتە کایەی دەستی بە چەوساندنەوەی فەرمانبەران، بە پارەی نەوتی دزراوی ئەم میللەتە خەرج لە خەدیوە یەک لەشکر میدیای سەبەری دروست کردووە، لە کاتێکدا کە پارێزگاری سلەمانی هەوالی دەزینەوەی چارەسەر، یاخود دابینکردنی دەرمان لەزاری کەمپانیایەکی ناوخەیەوە بەاودەکاتەوە، دەکەونە هەرشکردنە سەری، پرسی ئەم قایرەسە ترسناکەشیان کردووە بەململانێی حیزبی، وەزارەتی تەندروستیش سەرباری ئەوەی ناوچەی سلەمانی بە زەنی پە مەترسی قایرەسەکە دیاری کردووە و هەژانە توشبووی نوە تەمار دەکرێت، بەگام شەوان کە ئامارەکان بەاودەکاتەوە زەربەی دەرئەنجامی پشکنینەکان هی شاری هەولێرە، لە کاتێکدا قایرەسەکە لە سنوری سلەمانیدا بەربەاوترە.

**هەشیارجەمال**

# …ڤایرەسی کرۆناو سەرمایەداری لە جیهان حەمید تەقوایی

بەاوبنەوەی نەخشی کوشندەی کرۆنا ژیانی کۆمەڵایەتی لە زیاتر لە سەدوحەفتا وڵاتی جیهاندا بەتەواوەتی شڵاندوە و لەزەرکیاندا بەکردەوەوەستاندوە.کارو وەرزش وهونەرو سەرگەرمی وگشت وهەموو کۆبونەوەو چالاکیەکانی بەکۆمەڵ بەکردەوە وەستاوە.خەڵک لەماڵەوە دانیشتون وهیچ کەس نازانێت کە ئەم بارودۆخە هەتاکەی درێژەی ئەبێت.قەیرانیکی تەندروستی-پزیشکی بەخێرایی گەڵاوە بە قەیرانی ئابوری وسیاسی-کۆمەڵایەتی سەرتاسەری دونیایی لەدەڵاوکێدا ونکردوە.قسەی زۆر بوتە قەرەنتینەو لەماڵەوە دانیشەو کەبونەوە مەکە وتەوقەمەکە وباوەش بەیەکدامەکەن وپێکەوە مەژین وسەفەر مەکەن.هەرچەند لە تەنها وگشەگیرترو دورتر لەوانیتر بیت، باشترە!

ئینسانێک کە لەدایک بوی ژیانی کۆمەڵایەتی وکەبونەوەو هاوژیانی وپێکەوەبونە.ناچار بوە لەپیناو مانەوەی خێیدا دورکەوتەوە،لەماڵەوە بەمنەتەوە،خەپاریزی بکات لە دیدارو بینینەوەی لەگەڵ دەست و نزیکەکانی،تانانێت لەسەر شەقام "دورکەوتنەوەی کۆمەڵایەتی"لەگەڵ ئەوانی تر پێیەوبکات.لەوتەیەکدا کۆمەڵگە لەپناو مانەوەی خێیدا ئەبێت کۆمەڵگە نەبێت!ئەم ناکۆکیە لەکوەوە هاتوە؟بەواتا ڤایرەسێکی تازەدرکەوتوی نەناسراوو نەخشیەکی کوشندە وپتایەکی سەخت بەرپرسی ئەم بارودۆخەیە. بەڵام ئەمە تەنها وەاتی قزیەکەیە،ێشەی مەسەلەکە ئەمە نیە.

ئینسان بونەوەرێکی کۆمەڵایەتیە.نێک تەنها کاروبارەەم ومانەوەی بەتەنیای، بەڵکو تانانێت فیسەلەجی ئینسان،نێک تەنها شوناسی کۆمەڵایەتی بەڵکو بونی بایەلەجی ئینسان،قەرزاری ژیانی کۆمەڵایەتیەتی.ئینسان لە دایک بوی کۆمەڵگەیەو پەویستی بەکۆمەڵگەیە.هەزی ئینسان لە وبەوبونەوەی بەاو کارساتە سروشتیەکان،ئاگر کەوتنەوەو لافاو وزەمین لەرزەو کولەراوپتاو درەکوشندەکانی تر،هەروەها هەوە وچالاکی وژیانی کۆمەڵایەتیەتی،وە کاتێکی ئەمە لەبەرامبەر کارساتێکی سروشتیدا ناچار دەبێت ژیانی کۆمەڵایەتی بوەستێنێت،وە دەڵاوکێی توشدەبێت،دەنگ

بەاودەکـــــاتەوە، دەچێتەوە نـــــاوخەی ولەخەی دەپرســـــێت کەشکەلەکودایە؟ ئەبێت پایەی دژی کۆمـــمایەتی،وە هەر بەو پێیە دژی ئینســـانی، بێت کەوا بە مـــانەوەی خـــەمـــان ناچـــار بیـــن ژیـــانی کۆمـــمایەتیمـــان بوەســـتێنین.گوایە ئەمە تەنهـــا پەتـــایەکی کوشنـــدە، بـــکوهەموو ژرمـــی کۆمـــمایەتی ئیستایە کە نـــامێنێ بە ئەمودا پەشراوە بـــازونهێنی ئـــمز.شتێک کەئەبێت لەهەمان ژرمی سیاسی -ئابووری-کۆمـــمایەتی ئەستادا لەگـــەڵ ژیانی کۆمـــمایەتی ئینسان لەناکۆکیدابێت کە کۆمـــگە لەبەرامبەر بە بەاوبونەوەی نەخشیەکدا بەستەنێت.

ەاستیەکەی ئەوەیە کە کۆمـــگەی مرۆقایەتی لەگـــەڵ خەیدا نەکەوتوەتە ناکۆکی وبەپێی پێناسە ناتوانێت بکەوێتە ناکۆکی.ئەبێت بەبنەمای کەشکەلە چینایەتی بونی کۆمـــگەدا بگـــەڕێت.ئەوە کۆمـــگەی ئینسانە یەکسان وئازادەکان نیە کەلەبەرامبەر ڤایرەسی کرۆنادا کەوتوەتە سەرئەژنە، بـــکو کۆمـــگەی چینایەتیە.کۆمـــگەیەک کەلەسەر بنەمای قازانج وکەکردنەوەی سامانی هەرچی زەرتری کۆمێنیەکی مفتەخۆری خاوەن سەرمایە ێیکخراوە.کۆمـــگەیەکی لەو شێوەیە کەلە بەرامبەر بەاوبونەوەی نەخشیەکی کوشندەدا تەکدەشکێت.ئەوە کۆمـــگەی ئینسانە یەکسانەکان نیە بـــکو نیزامی چینایەتیە کەناچار دەبێت خـــەک لەماڵەوە دانیشێنێت هەتا بمێنێتەوە.ئەزمەی کرۆنا قەیرانی نیزامی سەرمایەداریە نەک قەیرانی کۆمـــگەی ئینسانی.

کۆمـــگەیەک لەگـــەڵ بەاو بونەوەی نەخشیەک"غافەگیر"ئەبێت کە لەسەر بنەمای قازانج هەنان ێکخرابێت.نەک لەسەر بنەمای وێامدانەوە بە پێویستیەکانی هاوڵاتیان نیزامێک کە تا ئەو جێگایە دەست بە تەندروستی ودەرمان دەبات کە قازانجهێنەر بێت بێ.
ئـــێن بارودەخەکە تایبەتە،سەرچاوەو ئیمکاناتی پزیشکی پێویستمان نیە،نەخشخانەو پزیشک وپەرستاری پێوستمان نیە.دەمامک ودەستکەش وجیهازی هەناسەدان (جیهازی تنفس)ی دەستکردی کەممان هەیە وهیتر وهیتر.بـــام نـــێن کە چەندین ساڵە لە بـــودجەی خزمەتگـــوزاریە گشتیەکانیان بردوەو کردویانەتە بودجەی سەربازیەوە،هەموو ساڵێک لەبـــودجەو بیمە کۆمـــایەتی وتەندوســـتی ودەرمانیەکانیـــان کەمکردوەتەوە،وەدەوڵەمەندەکانیان لەباج بەخشیەوە،سک هەڵگـــوشینی ئابووری وهەژاری وفەلاکەتیان گشتگیر کردوە،هەموشتەکیان سپاردوە بەبـــازاڕی ئـــازادو یاسا ئـــاتونیەکانی قـــازانج هەنـــانی هەرچی زیاتر.تەندروستی ودەرمانیشیان کردوەتە کاڵاو ئەستا هاوار دەکەن کە ئامادەنین!پارێزگـــاری ولایەتـــی نیەرک دوێنێ ڕاگەیانـــد کە بەڵای

زۆرۆ تا دوھەفتەی تر ئیمکاناتیان سەرچاوەی پزیشکی یان کەتایی دێت وە گەر چارەسەری دەست وبرد نەبێت ناچارن وەک ئیتالیا لەنێوان نەخۆشکاندا ھەڵبژاردن بکەن،ژمارەیەکی دیاریکراو چارەسەر بکەن وئەوانی تر بەمەرگ بسپێرن.لە وەیەتە یەکگرتوەکان،لەدوو مەندترین وگەورەترین ئابووری جیھان،تانانێت دەمامک ودەستکێش و جل وبەرگی وپێویستیەکانی نەشتەرگەری زۆر کەم بوونەتەوە.ئێستا ئەم بارودۆخە پێش بینی کراو نەبوو وە غافڵگیر بوین.بەڵام بەڵێ گەلێن کە لەم چەند دەیەی ڕابردودا پەتایی نەخۆشی ھەروەھا ئایدزو سارس وئیبۆلا بە ئەندازەی پێویست زەنگی مەترسیان لێداوەو جگە لەیەکی بە غافڵگیر بون نەھێشتبوو، پرسیارەکە ئەوەیە کە بۆچی سەربازی گۆشەی سەرسوھێنەری تەکنەلۆجیا لەشاشەی ئەلکترۆنی،شاشەی پێشسازی چوارھەم،تانانێت دوومەندترین وڵاتی دونیا بودجەو ئیمکاناتی پێویستی نیە بۆ بارودۆخی لەناکاو؟ھەزاران ملیار دۆلار دەکاتەپرۆژە ئەتۆمیەکان وغەیر ئەتۆمیەکانیان بۆ بارودۆخی جەنگیان کە لەوانەیە ڕوبدات، بەڵام کە دەگاتە سەرەی سەلامەتی ھاوڵاتیان ئیمکاناتی تەواویان نیە!تەکنەلۆجیای شاشو بنکەکان وبارگا وکادرە سەربازیەکان نیان سەردەبەن ئاسمان، بەڵام لەکەینەوەی پزیشکی ونەخۆشخانەکان وژمارەی پزیشکەکان وپەرستارەکان ھەموو ساڵێک سنوردارتر و کەمتر ولاوازتر دەبنەوە.

جیھانی سەرمایەداری پێش قەیرانی کرناش قەیرانی پزیشکی ھەبوو،لەگەڵ کەشەی کەم بونی پزیشک وخەستەخانە ودەرماندا بەرەوبوو، بەاو بونەوەی قایرەسی کرونا تەنھا کیشەکەی بەرجەستەترو خراترکرد.ئایا نابێت لە جگای کەپانیاکانی بەرھەمھێنانی چەک و مەخزەنەکانی ھەڵگرتنی چەک وبنکەکان وبارگا سەربازیەکان وتانانێت لە پەنای ئەوانەدا، نەخۆشخانەکان بۆ پێبدات وپێویستی پزیشکی ودەرمانی تایبەت بە بارودۆخی کوتوپڕی وەک ئەمڕۆ پاشکەوت بکرێت،؟ئایا بە نمونە لەئەمریکا خەرجی کەمک لەوزیاتر لەوددوو ھەزار ملیار دۆلارەی بە ھەرش کردنە سەر عێراق خەرجکرا، بەس نەبوو بە ئەوەی کە قایرەسی کرونا نەبێتە قەیران؟

نەک تەنھا بە ئەمریکا بەڵکو بە ھەموو دەوڵەتەکان ئەو کەشانەی کرناوی دەبەن بە "ئاسایشی نەتەوەیی"،وە لە ڕاستیدا مانای واقیعیەکەی شتێک نیجگەلە پاراستنی ھەزو دەسەڵاتی چینی سەرمایەدار،لەپیش ھەموو شتێکەوە. تەندروستی ودەرمان وپەروەردەو خۆشگوزەرانی کەمایەتی ولە وشیەکدا پێویستیەکانی جەماوەری خەڵک لەژێر ھوناکی پیویستیەکانی قازانج ھێنانی سەرمایەکان وبەرژەوەندی وپێداویستیە چینایەتیەکانی لەسەدا یەکە دەسەڵاتدارەکاندا

دائینرێت. ئازمەی کرێنا بۆیەکی سروشتی نیە، بەڵکو بۆیەکی چینایەتیە.
لەم نووسینەدا کەمەری ئیسلامی بارودۆخەکی بەتەواوەتی جیاوازی هەیە. لەئێرانداو بەرژەوەندیەکانی چینی سەرمایەدار پێویستی بە چەوسانەوەی تونڕ، بەمافی فراوانی چینی کرێکار وجەماوەری خەڵک، دەسەڵاتی دیکتاتۆری ئاشکراو تونڕوتیژی سەرکوتگەرئەم دیکتاتۆریەتە لەم چل ساڵەی دواییدا، لەگەڵ حکومەتێکی ئیسلامی ئۆپۆزسیۆنی کانەپڕست، تاوانبارو هەتا سەر مەخی ئیسک گەندە نوێنەرایەتی دەکرێت. جیاوازی جمهوری ئیسلامی لەگەڵ دووەتەکانی تردا، تەنانەت لەگەڵ وەاتانی دراوسێشیدا، لەئێوەدایە کەچەندین ساڵە لەبەرامبەر هیرش وخەباتی خەڵکەکدا کە چەندین جار بەدەنگی بەرز ڕایان گەیاندوە" بەوخەکەمەری ئیسلامی "لەگەڵ ئازمەیەکی هەمەلایەنەدا دەستوئیخەیە. ئەو حکومەتە بە مانەوەی خەی لەبەرامبەر شەپۆلی ناڕازایەتی خەڵکیدا دەجەنگێت، وە ئیستراتیجی و ئامانج و ناوەرۆکی سیاسەتەکانی شتێکی تر نیە جگەلەمە. ئەم حکومەتە نەک تەنها هەتا لە قسەشدا بەرپرسیاریەتی وبڕیننامەی نیە لەبەرامبەر کەمەگەدا بەڵکو بەفەرمی وبەئاشکرا خەڵک بەدوژمن ناودەبات وەناوەرۆک وئامانجی هەر سیاسەت وهەوەست وهەنگاوێکی جگەلە وبەوبۆنەوە لەگەڵ ئەودوژمنەدا شتێکی ترنیە. ئیستراتیجی کەماری ئیسلامی دەتوانیت لە دوو وشەدا کورت بکەیتەوە: بکوژەو بمێنرەوە.
بڕیەککەوتنی کەماری ئیسلامی لەگەڵ قەیرانی کرێناش لەهەمان ڕاستادایە. کەماری ئیسلامی تەنها دەوەتێکە کەلەدونیاکەنەک ئاماری نەخشەکان و قوربانیەکانی کرێنا ڕاناگەیەنیت، بەڵکو ئۆپزیشک وخەڵکە شەریفەش کە ڕاستیەکان دەڵێن، بەتاوانی هەرش بەسەر ئاسایشی وەڵات دەکەونە ژێر چاودێری. تەنها دەوەتێکە کە کەمەک وهاوکاریە وەرگیراوەکان بە ڕوبەوبۆنەوەی کرێنا ڕەوانەی بازاڕی ڕەش دەکات وەیا دەیخاتە حسابی هەزە تیرۆریستەکان لە لوبنان وعێراق، وە تەنها دەوەتێکە کە بەڕاوبۆنەوەی قایرەسی کرێنا بە هەرشی بایەلۆجی بەسەر پایەکانی ئیسلام ناودەبات وبە ڕوبەوبۆنەوەی ڕێگا بەدوعاکردن ئەدات. خەڵکی ئێران بە ڕوبەوبۆنەوە لەگەڵ کرێنا ئەبەت لەگەڵ ئینسانکوژە دەسەڵاتدارەکانیشدا ڕوبەوبنەوە.. وەهەر ئێستا ئەم ڕوبەوبۆنەوەیە دەستی پێکردوە.
بگەینەوە بەسەرتایی باسەکە. پرسیارەکە ئەوبووکە بۆچی بە پارێزگاری لەکەمەگە ئەبەت کەمەگە دابخەیت؟ ئەم ناکۆکیە لەکوێوە هاتوە؟ ئێستا ئەبەت وەڵامی ئەو ناکۆکیە ڕون بێت. بە ڕوبەوبۆنەوە لەگەڵ ئازمەی کرێناو ئازمەو کارەساتی سروشتی تری لەم شێوەیە، ئەوە نەک کەمەگەی ئینسانی، بەڵکو ئەوە کەمەگەی چینایەتیەکە

لەناودەبرێت. لە سیستەمکداکلاگێ ئازمایەک کە جگەی پێشبینیە کەکەنترڵ دکرێت غافڵگیردەبێت، جگەلەماڵەوە دانیشاندن و لەکارخستنی کەمپگەو چالاکیە کەمپاینیتیکان چارەیکی تریان نیە. ئەوبارودۆخەکەمپ دروست بووە ئەوە تەنها جگەی مانەوەیەلەبەرامبەر تارمایی مەرگکە کە بەسەر دونیاوە لەهاتوچۆدایە. ئەمە تەنها جگەی هوبەوبونەوەیە لەگڵ نەخشی کوشندەی کرانا لەبارودۆخی ئێستای دونیادا. بەڵام ئەم بارودۆخەلەبناغەوە و لەبنەمادا دەتوانرا شتەکیتر بێت. مرۆڤایەتی گرفتار لە نیزامی سەرمایە دەیتوانی لە کەمپگەیەکدا بژیت کە میحوەرو بنەما وفەلسەفەو ئیستراتیجی سیاسی وئابوریەکەی دابینکەری پێویستی هەموو ئینسانەکان بێت. کەمپگەیەکی ئاوەها هەرگیز بەبەهابونەوەی قایرۆسێک توشی قەیران نابێت، هەتا ناچار بێت بە مانەوەی خەی پەنابەرێت بە خەڵوەتی ماڵەکان.
قەیرانی کرانا قەیرانی ئابوری سیاسی کەمپاینیتی بە پلە قوتر بەشوێنخەیدا ئەهێنێت. ئەوقەیرانانەی کەنەک تەنها نیزامی ئابوری بەڵکو بیرکردنەوەو باوەڕو فەلسەفەی سیاسی ومەنتیق و دونیا بینی جیهانی سەرمایەداری بەقوەی لەژێر پرسیاردانابوو. هەربۆشۆەی کەلەقەیرانی ئابوری ٢٠٠٨تەنانێت ئاگیاندنەکانی بەرژوازی دانیان پێدانا کە حەق لای مارکس بوو، لەماوەی قەیرانی ئێستاشدا جارێکیتر بیروباوەڕی گشتی جیهان سەرنجیان چۆ لای مارکس وسۆسیالیزمی جەری مارکس. جارێکی تر ئاشکرا بوو کە تەنها نیزامێکی سۆسیالیستی. نیزامێک کەلەسەر بنەمای دابینکردنی پێویستیەکانی هەموو هاوڵاتیان یەکبخرێت، دەتوانێت ئەو جەرە قەیرانانە بە هەمیشە چارەسەر بکات. ئەبێت هەوڵبدەی وە ‘ئومەدەواربیت کە لە دونیای دوای کرانا سۆسیالیزمی مارکس، سۆسیالیزمیک کە بنەماکەی ئینسان وئینسانیەتە، سەربەرزکاتەوە ببێتە بزوتنەوەیەکی کاریگەر.
تائەوجگەی پێیوندی بە کەمەلگەی ئەرانەوە دەبێت، نابێت لەبیری کەی کەڵەوانگەی خەبات وناسزایەتیجەماوەریکانیشەوە کەمپگە لەژێر دەسەڵاتی جمهوری ئیسلامیدا بارودۆخکی تایبەتی هەیە. قەیرانی کرانا لە ئێران لە ناوودەی ئاپەینە جەماوەریدا بە هەنانخوارەوەی حکومەتی جەلادانی دەسەڵات پێکهات. بزوتنەوەی سەرگونی خوازانیەک کەلە قەیرانی کرانادا دوبارەو بەهەزتر وپەرگرتوتر لە هەمیشە سەری بەرزدکاتەوەو هەتا ئەوخاندنی حکومەتی تاوان وبە ئابەویی وژیرەوژورکردنی نیزامی دژی ئینسانی سەرمایەداری لە ئێران بەرەوپێشەوە دەڕوات. شۆڕشی سەرکەوتو لە ئێران دەتوانێت سەرەتای دەستپێکی لەبەریک هەڵوەشانی نیزامی سەرمایەداری بێت لەسەرتاسەری دونیادا.

٢٠٢٠\٣\٢٠

وەرگێڕانی کاوە عومەر
٢٠٢٠\٣\٢٣

---

# وشەسازیی (وەرهێنانی زمانەوانیی لە کۆنەوە) … ئارام قادر سابیر

چلگیر، چلگیریی، چلە نشینی و چلگە. لەبەرئەوەی وشەی کۆنتین یان کوارەنتین، لە بنەڕەتدا سێ واتا و دەخی لە خۆیدا هەڵگرتووە کە وەک سێ هێڵگەز بوونیان هەیە،گ. یەکەم: لە ڕووی زەمەنەوە چل ڕۆژ دەخایەنێت کە لە کۆنەوە ژمارە چل پەیوەر و حسابات‌کی لە زۆر بابەتی سروشتی و مرۆییدا هەبووە، ئاماژەی وەرزەکان، ئاژەڵ و پەلەوەر و ڕووەک، منداڵبوون و مەرگ، ئەفسانەکان، ئایینی، هتاد … دووەم: لە ڕووی دەخەوە کە نارگیری و دابینە. ئەو شوێنەش کە کۆنارگیریەکەی تێدا دەکرێت، دەشە بە (چلگە) ناوزەد بکرێ. سێیەم: بە مەڕەق و تێندروستییە. دەشە لە جۆرەکانی دیکە چل و چلە جیا بکرێتەوە.

کەواتە لە زمانی کوردیشدا دەبە وشەکە لە باری مانا و تێگەیشتنەوە توانستی بۆرامبەری لەگەڵ کوارەنتین هەبێت. بە نموونە لە وشەی (هاوەر) هیچ کام لەو هێگەزانە نین، چونکە بە جیاکردنەوەی ئاژەڵ (مەڕوماڵات) لە کاتی زان و دەشین و …هتاد. لەبەرئەوە، بەوام وایە وشەی (چلگیر) یان (چلگیریی) و (چلەنشینی) دەشە واتا بدات و لەسەر زاریش هەوان و خۆشگەیە. کە واتای چل ڕۆژ کەنارگیریی و گۆشەگیریی و خۆدابڕین دەدات بە مەبەستی تێندروستی مەڕەق، چل ڕۆژ + کەنارگیریی و گیرسانەوە لە جێیەک، هەروەها بە شوێنی کەنارگیریەکە بگوترێت (چلگە).
پێشتریش لە چل گەردان و مشتەقاتی ترمان هەبووە: چلە، چلچرا، چلچلە، چلەی ماتەمینی، چلەی چوار وەرزی ساڵ، چلەی منداڵبوون، شەوی چلە/یەدا، تەنانەت تەمەنی کامڵی لە چل ساڵی… تەنانەت فارسیش زۆر

وەبەرهێنانی تێدا کردووە. بە گشتی، چلگیریی بریتییە لە چلگیر-کردنی کەسێک یان کەسانێک یان زیندەوەرانێک لە چلگەیەک کە گومانی توشبوون یان تووشبوون بە نەخۆشییەکی درمی و گوازراوەیان لێدەکرێت.

ئەمڕۆ هەمان نمونەی سەوکانی دیکارتی فەیلەسوفە، کاتێک پێیوابوو بە دیاریکردنی بیرکەر ئاست و دروستکان دەبە هەموو بیرکەکانی ئاقڵ و هۆش بە چەند هەنگاوێکی میتۆدیی لێک جیا بکەینەوە، دواتر دروستکان بخەینەوە جێگەی خەیان و هەڵەکانیش لە دەرەوەی ئاقڵ و هۆش دەهێنەوە، چونکە سەوکی ساغ ناتوانێ سەوکی ئزیو چاک بکاتەوە، بەڵام سەوکی ئزیو دەتوانێ ئەوانی دی دابڕێنێ.

جیاوازییەکی کەم ئاگەر هەبێت، مرۆڤ بە فڕێدان شیاو نییە، چونکە هایدیگەر وتەنی دووجار فڕێدراوە! بەڵام میوەی ئزیو دژە فڕێدرێت، بە گشتی نابە ساغ و ناساغ تێکڕای و بەرکەوتنیان هەبێت، هەرچەندە ئەمە بە نەخۆشی درمە نێک هەموو نەخۆشیەکانی تر وەک ئەوەی عەقڵانیەتی ئامرازیی بەرژەوەندخواز ئەنجامیداوە بە شێوەیەکی گشتگیر و جیاکارییەکی توند لە پێناو قازانجی زیاتردا.
ئارام قادر سابیر: مامۆستای بیشی فەلسەفە لە زانکۆی ئاپۆین

---

# لەیادی 40 ساڵەی شەری قزلەروچەند راستییەك … ئەحمەد رەجەب

ئەمڕۆ 24/3/2020 یادی چل ساڵەی شەری قزلەرەو ڕوك چل ساڵ بەر لە ئێستاو لە ڕۆژی 24/3/1980 پێشمەرگە قارەمان و چاونەترسەکانی حزبی شیوعی عێراق بە مەفرەزەیەکی {16} کەسی بەرنگاری سوپاکەی دیکتاتۆر سەدام حوسەین و حزبی بەعسی عەرەبی و بە یاوەری جاشە خۆفرۆشەکان بوونەوە.
سوپاکەی سەدامی دیکتاتۆرو حزبی بەعسی عەرەبی خونرێژ پێنجەمین سوپای گەورەو مۆدێرنی جیهان بوو، خاوەنی فرۆکەی جەنگی و هەلیکۆپتەروو تێپ و راجیمەو هەموجۆرە چەکێك بوو، بە یاوەری

سەدان بەتالیۆنی خەفیفە ( موستەشارو جاش) و دامودەزگای ئەمن و ئیستخبارات.
هەندێ لە هاوڕیان و خەڵکی تر بیرەوەری و کتێبیان نووسیوەو ئەوەی سەیرە وتوویانە بۆ مێژوو ئەم راستییانە ئەنووسین تا نەوەکانی داهاتوو سوودی لێوەربگرن بەڵام زۆریان بە هەڵەداچوون و، لێرەدائاماژە ئەدەم بە نووسینی هەندێك لە هاوڕیانی شیوعی و مەبەستی ژمارەیەکیان تەنها سڕینگ دەرپەراندن و هیچی تر ئەگێنا بابەتەکانیان لە نووسینەکانم و نووسینی هاوڕییانی دیکە کە لە شەڕەکە بوون وەرگرتووەو بە هەڵە دایانرشتووە.
دوو سێ هاوڕیی سەرکردایەتی لە بیرەوەرییەکانیاندا بە هیچ شێوەیەك ئاماژن نادەن بە چەکی پێشمەرگەکان چونکە ئەگەر ئەو کارە بکەن سەرو گێلاکی خۆیان ئەگرێتەوە و، ئەوان وەك بەرپرس مەفرەزەکانیان ناردووەتە قووڵایی خاکی کوردستان بە خراپترین چەك و بەبێ تەقەمەنی و تفاقی تر بۆ نموونە مەفرەزەکەی قزلەر.
هاوڕێی بەڕێزم موهەندز ئەلبەراك { دوکتۆر سادق} کتێبێکی بە ناونیشانی ئەی رەقیب نووسیوەو هەروا هاوڕێیەکی تر بە ناو { سەلام فەواز ئەلعوبەیدی} کتێبێکی بە ناونیشانی { بیرەوەرییەکانم لەبارەی ژیانی پێشمەرگەکان} و، ڕێزدار دوکتۆر عەبدوافەتاح عەلی بۆتانی هەندێ تێبینی و ڕاستکردنەوەی نووسیوەو جێی دەستخۆشییەو، ئەڵبەت کتێبەکەی سەلام فەواز سەرچاوەیەکی گرنگەو نابێت لە نووسینەوەی مێژووی خەباتی چەکداری پێشمەرگە شیوعییەکان و بەشداریان لە شەڕشی کوردا پیشتکەیی بخەن.
دەستخۆشی لە دوکتۆر سادق نووسەری { ئەی رەقیب} و سەلام فەواز نووسەری { بیرەوەرییەکانم لە بارەی ژیانی پێشمەرگەکان} و، هەروا ڕێزدار دوکتۆر عەبدولفەتاح عەلی بۆتانی ئەکەم و هیوادارم سەرکەوتوو بن و لە کۆتاییدا داواکارم لە هەردوو نووسەر د. سادق و سەلام ناوی شەڕەکان و هاوڕیان ڕاست بنووسن و هەروا ڕۆژەکان بۆ نموونە شەڕی قزلەر لە 24/3/1980 ڕوویداوە نەوەك 27/3/1980.
هاوڕێ فەیسەڵ ئەلفوئادی لە کتێبەکەی : لە مێژووی خەباتی چەکداری پێشمەرگەکانی حزبی شیوعی عێراق { 1978 ـــ 1989} ئەنووسێت :
مەفرەزەیەك لە 16 هاوڕێ و دەستان بەرپرسی عەسکەرییەکەی مەلا حوسەێن و موستەشاری سیاسییەکەی هاوری فارس ڕەحیم ئەندامی محەلی سلیمانی بوون هتد… چەکەکانیان "" ئالی وغەیر ئالی "" 24/3/1980 چوونە ناو دێی قزلەر، هاوڕیان بریاریاندا بۆ نانخواردن بچنە ناودێ و ئەمەش پێچەوانەی بریارێکی ڕوونە کە نابێت بە ڕۆژ بچنە ناودێ، مەفرەزەکە پاسەوانی تونددوتێیان دانەناو، هاوڕیان بە پەلە چوون بۆ مزگەوت و چاوەڕوان بوون نانیان بۆ بێنن و، لەو

کاتەدا 4 هەلیکۆپتەر لە نزیك مزگەوتەکە هاتنە سەر زەوی و بارەکانیان هەرشت 120 کەس بوون ویەکسر کەوتنە تەقە رووەو مزگەوتەکەو، پاشان 7 هەلیکۆپتەری تر هاتن و بارەکانیان هەرشت و ، نووسەر بە ئارەزووی خۆی زەر شتی تری نووسیوە.
راستە مەفرەزەکە 16 هاوری بوو هەر هەموو شیوعی بوون حەمە کریم قەرچەتانی بەرپرسی عەسکەری بوو، هاورێ فارس رەحیم لەوێ نەبوو قەت موستەشاری سیاسی نەبووە، چەکەکان خراپترین چەك بوون، چوونە ناودی پیچەوانەی هیچ بریارێك نەبوو هاورێیان خۆیان بریار ئەدەن، لە ناودێ پێشمەرگە لەلایەن ئەنجامەنی دێکە بە سەرماڵاندا دابەش ئەکرێن و ناچنە مزگەوت تا نانیان بۆ بێنن، پاسەوانی توندوتۆ ( کەس نازانێت مەبەستی چییە) خۆمان 16 کەس بووین من و هاورێ رەووف رەشید { بێکەس} پاسەوان بووین.
هاورێ فەیسەڵ فوئادی مژوو ئەنووسێت بەڵام مژووەکە ئەشوێنێت.
چل ساڵ بەر لە ئیستاو لە رۆژی (24) ی ئاداری ساڵی (1980) پێشمەرگە ئازاو دڵرەکانی (حزبی شیوعی عێراق) شەرکی پر لە قارەمانێتی و خۆبەخت کردنیان تۆمار کردو ئەتوانین بڵێن داستانێکی بۆ وێنە..
رژێمی لەرزۆکی بەغدا بۆ داپڵۆسینی جەماوەرو بە هۆی جەژنی نەورۆزەوە هێزکی گەورەی سەربازو جاشی هێنابووە شاری سلێمانی و لە حاڵەتی ئامادەباش بوو، ساڵی (1980) بە هۆی باران و تەروتووشییەوە ئاهەنگەکانی نەورۆز خرابوونە رۆژی (24) ی مانگ و هێزەکانی دوژمن لە سەرپۆ بوون بۆ سەرکوتکردنی هێزە بەرهەستکارەکان.
مەفرەزەیەکی قارەمانی حزب کە لە (16) پێشمەرگە پێك هاتبوو، بەیانی زوو دێی زۆڵی بناری شاخی سەرکەشی پیرەمەگروونی بەجێ هێشت و بەو سەرماو سۆڵەیە بەرەو دێی (قزلەر) کەوتەرێ و ، بەفر شکاندن چوونە سەر شاخ و دابەزین بۆ دامێنی شاخ بوونە هۆیەکی سەرەکی هیلاك و ماندوو بوونی پێشمەرگەکان، لە کاتژمێری (11) دا پێشمەرگەکان چونە ناو دێی قزلەری سەر بە ناحیەی سەرچنار بۆ حەسانەوە، بەڵام پاش کاتژمێرێك هەلیکۆپتەرەکانی دوژمن هاتنە ئاسمانی دێیەکە و یەکسەر سەربازو جاشیان هەرشت و زوو بە زوو لە هەردوولا دەست کرا بە تەقەکردن.
بەی پێش چل ساڵ لە رۆژکی وەك ئەمڕدا (24) ی ئادارژمی ترسنۆکی فاشی و خۆنرژی عێراق بە هێزکی گەورە لە هێزەکانی تایبەتی (قوات خاصه) بە پاڵ پشتی جاش و بە (19) هەلیکۆپتەر هێرشکی درندانەیان کردە سەر مەفرەزە قارەمانەکەی حزبی شیوعی عێراق لە دێی قزلەرو شەرکی چەپۆ و نابەرابەرو سەختیان

هەڵگیرساند.
دوژمنی ترسنۆك بە شێوەیەك هاتبوو، ئەیزانی مەفرەزەكە (16) كەسەو چەكەكانیان زۆر خراپە، بە خەیاڵی خاوی خۆی هاتبوو مەفرەزەكە دەستگیر بكات، لە راستیدا چەكی پێشمەرگەكان چەكی شەر كردن نەبوو، بریتی بوون لە (2) كلاشنكۆف و (8) ژێسۆ و (5) ماوو* یەك برنەو، هەموو ئەو چەكانەش كۆن بوون و، لە كاتی تەقە كردندا ئەوەستان، بەڵام سەرەرای هەموو ئەو كێسپ و تەگەرەیە حەماس و وەرەی بەرزی پێشمەرگەو هاوڕیان لە پەرەسەندندا بوو.
پاش سێ چوار كاتژمێر لە شەرەكە مەفرەزەیەكی ئازای پێشمەرگەی یەكێتی نیشتمانی كوردستان بە سەرۆكایەتی ئیسماعیل گەورەدێی لە قۆڵی چۆخماخەوە خۆی گەیاندە گەرمەی شەرەكەو هاتن بە هانای برا پێشمەرگەكانیانەوە، لە كاتژمێری (6) ی ئێوارە دوژمن كەوتە پاشەكشێ و كۆكردنەوەی زیانەكانی و بە رووەشی بێ مۆگاكانی گەرایەوە.
مەفرەزەكە برێتی بوو لەم هاوڕیانە:
1ـ حمە كریم قەرەجەتانی (حەمە صالح) 2 – حسن رشید (فەلاح) 3- كمال مام همزە (هەژار) 4- عمر حەمە بجكول (ملا حسین) 5- معتصم عبدالكریم (أبو زەهرە) 6- شفیق كریم (مامۆستا شاهۆ) 7- صلاح الدین حسن (مامۆستا خالد) 8- سەرباز مەلا ئەحمد بانیخیلاني 9- عومەر عەلی (عمر بورە سلمی) 10- مامۆستا جەمال محمد امین 11- حەمەسالەح سورداشی (مامۆستا سەردار) 12- رەووف رەشید (بۆكەس) 13- محەمەد مەزلوم (أبو محەمەد) – 14ـ بورهان ئەحمەد (عەتا) 15- ئەحمەد رەجەب (سیروان) 16ـ (عەدنان .ط)**

**لەم داستانە شكۆدارەدا ئەم هاوڕیانە شەهید بوون:**
1- عومەر حەمە بچكۆل (مەلا حسین)، ئەندامی لێژنەی قاعیدە، كرێكاری كارگەی تەنقیحی سلێمانی.
2- شەفیق كریم (شاهۆ) مامۆستای زمانی ئینگلیزی لە سانەوی ڕۆشنبیر – سلێمانی، ئەندامی لێژنەی قاعیدە.
3- موعتەسەم عەبدولكەریم (أبو زەهرە) ئەندامی حزب، هونەرمەندو وێنەكێش {شێوەكار}.
4- حەسەن رەشید (فەلاح) – كرێكارو لێپرسراوی هێزی پاراستنی بارەگای كۆمیتەی ناوەندی لە بەغدا، ئەندامی قەزا، سلێمانی.
5- كەمال مام هەمزە (هەژار) ئەندامی حزب، كرێكار، سلێمانی.
بریندار بوونی (شەهاب) پێشمەرگەی دلێری یەكێتی نیشتمانی كوردستان.
شایانی باسە (3) هاوڕێ لەو هاوڕیانەی بەشداری شەری قزلەریان كرد لە شوێنی تر شەهید بوون:

1 – سەرباز مەلا ئەحمەد بانیخێڵانی لە داستانەکەی بەکربایفدا بە دەستی مستەشارجاش تحسین شاویس شەهید کرا.
2- عومەر عەلی (عومەری پورە سەلما) لە کاتی ئەنجامدانی ئەرکێکی حزب و پشمەرگە لە رووباری چەمی سوورەبان لە نزیك دێی چاڵە خەزێنە خنکاوو شەهید بوو.
3- سەلاح الدین حەسەن (مامستا خالید) ئەندامی مەکتەبی محەلی سێیمانی – لە کاتی ئەنفالە بەدناو چەپەڵەکەی رژێمی بەعسی ترسنۆکدا 1988 کەوتە داوی چەتەو چێکاوخۆرەکانی رژێم و شەهید کرا.
سەرکەوێ خەباتی رەوای حزبی شیوعی لە پێناو ئاواتەکانی گەل و نیشتمان..
مردن و سەرشۆری بێ دژمنان.
تێبینی: مەلا حسین لە دێی چێخماخ تەسلیم بە خاك کراوە.
(4) هاورێکەی تر: شەفیق و أبو زەهرەو حەسەن و هەژار لە دێی (قزلەر) نژران، بەڵام بێ بەیانی 25 ی ئاداری 1988 دوژمنی ترسنۆك لاشەکانیانی بێ شاری سلێمانی گواستەوە.
** عەدنان . ط لە پاش ماوەیەك زانرا عەدنان چێکاوخۆری رژێمی حزبی بەعسی عەرەبییە.
23/3/2020

---

# ژیان جوانێ …شیعر : سهراب سپهری وەرگێڕانی : پشکۆ ناکام

**" زندگی زیبا است "**

"""""""""""""""

…… ژیان
پەرۆشی گەیشتنێ بێ هەمان
سبەیێ کێ نایەت
تێ نێ لێ دونێ ی و نێ لێ سبەی
لاپێێی ئەمێ
پێ لێ " بوون "ی تێ

شایەت ئەو خەندەیەی ئەم
پێی قایل نەبوویت
دوا فورسەتی " هاوڕێگا" بوون بوایە
.....ئومێدە وا بوایە
ژیان یادکی سەیرە
کە لە سینەی خاکا مایەوە
ژیان ، سەوزترین ئایەتی
ئەندێشەی پەیامبەرە
ژیان ، خەیاڵی یەک دڵپی دەریا
لە ئارامی ڕووبار
ژیان ، هەستی گوڵ گرتنی
یەک بەستانە، لە باوەشی " تەو"ە وە وە ،،
ژیان ، باوەشی دەریایە
لە بیری ماسیەکانا
لە " تەنگ" بوونی ناو دەریا
ژیان ، دەربەینی ڕووناکی خاکە
لە ئاوێنەی عەشقا
ژیان ، تێگەیشتنی تەنگەیشتنەکانە
ژیان ، پەنجەرەیەکی کراوەیە
بە ڕووی دونیای "بوون"ا
تا ئەو پەنجەرەیە کراوە بە
دونیا بە ئەمەیە
.....ئاسمان
.....نوور " ڕووناکی "
.....عەشق
.....بەختەوەری بە ئەمەیە
دەنیا بین لە فورسەتی
کردنەوەی ئەم پەنجەرەیە
دەرگا بە نوور دانەخین
دەرگا بە ئارامی پە میهرەبانی
شەماڵ دانەخین
پەردە لە دڵا لابەین
بە پەرش و حەماسەوە
سەاوڵک بکەین
سەاوڵک بکەین